УДК [347.91/.95:347.61/.64]:347.92

Т.В. Дуденко,
кандидат юридичних наук, доцент,
асистент кафедри цивільного права
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого
https://orcid.org/0000-0002-6890-6541

КРИВДНИК ЯК СУБ'ЄКТ СІМЕЙНИХ ТА ЦИВІЛЬНИХ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ ПРАВОВІДНОСИН У ДОКТРИНІ COERCIVE CONTROL

Анотація. У статті розглядаються ознаки кривдника як специфічного суб'єкта сімейних та цивільних процесуальних правовідносин. Акцентується увага на особливостях реалізації доктрини coercive control в контексті визначення правового статусу кривдника, у відповідності до якої домашнє насильство розуміється як довгострокова та систематична поведінка, що спрямована на позбавлення особи не лише автономії та свободи, але й власної гідності.

Наголошується, що в законодавстві України термін «примусовий контроль» відсутній, але використовується поняття психологічного та економічного насильства.

Доведено, що законодавчі положення, судова практика та доктрина coercive control містять відмінності у підходах до характеристики особи, яка вчиняє домашнє насильство.

Зазначено, під кривдником, як суб'єктом цивільних процесуальних правовідносин, слід розуміти наділену цивільною процесуальною правосуб'єктністю фізичну особу, стосовно якої подано заяву про видачу обмежувального припису у зв'язку з вчиненням домашнього насильства, поведінка якої оцінюється судом з урахуванням ризику її продовження і яка зобов'язана добросовісно здійснювати надані їй процесуальні права.

Відмічено, що запропоновані ознаки кривдника як суб'єкта сімейних та цивільних процесуальних правовідносин дозволять оптимізувати процедуру захисту від домашнього насильства та протидії йому, і це пов'язано в першу чергу, з належним визначенням суб'єктного складу таких справ, зокрема, з визнанням кривдника в якості заінтересованої особи у справах окремого провадження відносно розгляду судами справ про видачу і продовження обмежувального припису.

Приділено увагу місцю справ окремого провадження з участю кривдника в структурі цивільного процесу. Автором обґрунтовано, що модель контролюючої поведінки кривдника здатна продовжуватися і під час судового розгляду.

Ключові слова: сімейне право; цивільний процес; заявник; кривдник; обмежувальний припис; окреме провадження; суб'єкт правовідносин; примусовий контроль.

https://doi.org/10.34142/23121661.2026.43.33

Creative Commons Attribution NonCommercial 4.0 International

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями полягає у науковому аналізі одного з елементів забезпечення прав людини в частині запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству в цілому. Її розгляд безпосередньо пов'язаний із визначенням суб'єктного кола справ про видачу і продовження обмежувального припису, які розглядаються в порядку окремого провадження за правилами Цивільного процесуального кодексу України (далі – ЦПК України [1].

Проте вказана проблема є не суто юридичною, а й соціальною. Це пояснюється не лише наявністю певних правовідносин, вирішення яких потребує судового втручання. Звернення до суду в таких випадках є наслідком прояву домашнього насильства та необхідності захисту від дій кривдника.

Соціологічний характер проблеми пояснюється, крім вказаного, загальними положеннями доктрини *coercive control*. Вона була сформована Е. Старком [2] і описується як доктрина примусового контролю, через призму якого домашнє насильство розуміється як довгострокова та систематична поведінка, що спрямована на позбавлення особи не лише автономії та свободи, але й власної гідності. Закон пов'язує статус кривдника з вчиненням акту насильства, натомість доктрина оцінює модель поведінки, яка може тривати й під час судового розгляду.

Метою (завданням) даної роботи є аналіз правового становища «сталого» кривдника як системного виконавця домашнього насильства. При цьому домашнє насильство розглядається як система дій постійного характеру, спрямована на досягнення цілей, про які йдеться у попередньому абзаці. Окрему увагу приділено його участі в цивільному судочинстві як заінтересованої особи у справах окремого провадження.

Аналіз останніх досліджень та публікацій за темою дослідження є мультидисциплінарний. Особу кривдника та заходи впливу на нього досліджували переважно у площині кримінальних правовідносин (С. Томин, О. Лишак, І. Ботнаренко, П. Біленко, А. Олійниченко та ін.) [3-6], а не приватних правовідносин.

Дослідженню кривдника у приватних, зокрема сімейних, правовідносинах присвячені роботи зарубіжних авторів: Е. Старка [2], Х. Дуглас [7], С. Міллер та Н. Смолтер [8], Е. Гутовскі та Л. Гудман [9].

У цивілістичній науці питанням окремого провадження в цілому та розгляду судом справ про видачу і продовження обмежувального припису займались такі вчені, як К. Гусаров, О. Попов, С. Пазій, Г. Чурпіта [10-12] та багато інших авторів.

Стосовно безпосереднього аналізу правового становища кривдника як суб'єкта сімейних та цивільних процесуальних правовідносин певні міркуван-

ня викладені в одній з наукових публікацій, одним з авторів якої є А. Булгаков [13]. В контексті завдання нашої статті робота, що цитується, стосується, в більшій мірі, особливостей процедур подачі заяви про видачу обмежувального припису неповнолітньою особою стосовно кривдника.

В той же час спеціальних досліджень правосуб'єктності кривдника авторці не відомо. Це викликає необхідність приділення уваги правовому становищу кривдника як заінтересованій особі при розгляді справ про видачу і продовження обмежувального припису судами цивільної юрисдикції.

Виклад основного матеріалу. Для дослідження правового становища кривдника заслуговує на увагу доктрина coercive control, розроблена Е. Старком [2]. В її основу покладено розуміння домашнього насильства не лише через окремі протиправні дії, а й через характер поведінки, спрямованої на встановлення контролю над іншою особою. Такий контроль може проявлятися в обмеженні спілкування, економічної самостійності, свободи прийняття рішень та інших формах втручання в особисте життя. Звернення до зазначеної доктрини дає підстави поставити питання про значення поведінки кривдника для визначення його правового становища у сімейних та цивільних процесуальних правовідносинах.

Законодавство України терміна «примусовий контроль» не вживає, проте оперує поняттями психологічного та економічного насильства (ч. 1 ст. 1 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству»), які охоплюють його основні прояви: обмеження волевиявлення особи, залякування, позбавлення коштів чи документів, заборону працювати або навчатися [14].

Використання положень доктрини coercive control у справах про видачу обмежувального припису потребує врахування процесуальної природи цієї категорії справ. Зокрема, встановлення обставин, які свідчать про здійснення контролю над постраждалою особою, повинно відбуватися за загальними правилами доказування, передбаченими ЦПК України, з урахуванням особливостей окремого провадження. При цьому необхідно розмежовувати оцінку поведінки особи з метою визначення ризику подальшого домашнього насильства та вирішення питання про її юридичну відповідальність. Зазначене має значення для забезпечення процесуальних прав заінтересованої особи, стосовно якої подано заяву про видачу обмежувального припису.

Далі слід звернутися до загальної характеристики учасників справи та місця кривдника у цьому переліку. Останній регламентується ст. 42 ЦПК України. Їх класифікація відбувається виходячи з видів проваджень цивільного судочинства. Учасниками справ позовного провадження є сторони та треті особи. Кривдник може набувати і цього статусу, а пред’явлення позову в сімейному спорі може бути одним із засобів його впливу на постраждалу особу [7-9]. Розгляд справ наказного провадження передбачає участь в них заявника і

боржника. При розгляді цивільних справ можуть брати також участь представники. Крім цього – органи та особи, яким законом надане право звертатися до суду в інтересах інших суб'єктів. Специфічним є склад учасників справи при оскарженні рішень третейського суду, при оспорюванні рішень міжнародного комерційного арбітражу та у справах про видачу виконавчого документу на примусове виконання рішень міжнародного комерційного арбітражу та третейського суду.

Відповідно до ч. 3 ст. 42 ЦПК України, «учасниками справи окремого провадження є заявник поряд із іншими заінтересованими особами» [1]. Залишаючи поза увагою характеристику заявника як учасника справи окремого провадження, відмітимо, що їх коло в кожній такій справі визначається нормами цивільного процесуального права (наприклад, ст. 350^2 ЦПК України). Напроти, вичерпного переліку заінтересованих осіб у таких справах на законодавчому рівні не передбачено. Так, ст. 350^3 вказаного Кодексу передбачає, що «заінтересованими особами у справах про видачу обмежувального припису є особи, відносно яких подано заяву про видачу вказаного документу» [1]. Проте коло заінтересованих осіб не обмежується лише вказаними суб'єктами. Частина друга вказаної норми зазначає, що «заінтересованими особами також можуть бути інші фізичні особи, прав та інтересів яких стосується заява про видачу обмежувального припису, а також органи державної влади та органи місцевого самоврядування у межах їх компетенції» [1].

Отже, враховуючи законодавче невизначення вичерпного переліку заінтересованих осіб у справах про видачу і продовження обмежувального припису, зміст правового положення кривдника як особи, стосовно якої подається заява про видачу такого припису, потребує осмислення та періодичної систематизації. Проте ЦПК України не передбачає кривдника як учасника справи вказаної категорії. В той же час, п. 6 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» характеризує «кривдника як особу, що вчинила домашнє насильство у будь-якій формі» [14]. Пункт 1 ч. 1 вказаної норми визначає, крім вказаного, «дитину-кривдника як особу, що не досягла 18 років та вчинила домашнє насильство у будь-якій формі» [14]. Форми такого насильства, вчинення якого є обов'язковою ознакою кривдника, передбачені п. 3 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству». Його складовими є «діяння (дії або бездіяльність) фізичного, сексуального, психологічного або економічного насильства, що вчиняються в сім'ї чи в межах місця проживання або між родичами, або між колишнім чи теперішнім подружжям, або між іншими особами, які спільно проживають (проживали) однією сім'єю, але не перебувають (не перебували) у родинних відносинах чи у шлюбі між собою, незалежно від того, чи проживає (проживала) особа, яка вчинила домашнє насильство, у тому самому місці, що

й постраждала особа, а також погрози вчинення таких діянь» [14]. Більш звужене розуміння кривдника в цілому та дитини-кривдника зокрема, визначається Законом України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» [15]. Частина 1 ст. 1 цього нормативного акту визначає «кривдника як особу, що вчиняє насильство за ознакою статі. Дитина-кривдник - особа, котра не досягла вісімнадцятирічного віку та вчинила насильство за ознакою статі» [15].

Але само по собі вчинення такого насильства кривдником автоматично не закріплює за ним правового становища заінтересованої особи у справах окремого провадження про видачу і продовження обмежувального припису. Для цього необхідно набуття ним статусу заінтересованої особи як суб'єкта цивільних процесуальних правовідносин. Таке можливе за умови подачі до суду заяви стосовно кривдника, зазначивши його у цьому процесуальному документі в якості заінтересованої особи.

У зв'язку з цим вважаю за доцільне визначити на теоретичному рівні ознаки кривдника як суб'єкта сімейного права, що надасть можливість як заявнику, так і судові належно визначити заінтересовану особу і встановити щодо неї ті чи інші обмеження, передбачені обмежувальним приписом як актом правосуддя. Аналіз норм Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» в контексті застосування ЦПК України дозволяє зробити висновок про наступні ознаки кривдника. При цьому розуміється і дитина-кривдник з урахуванням особливостей, про які мова йтиме нижче.

Перед визначенням ознак кривдника не можна обійти увагою положення Огляду судової практики Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду щодо видачі обмежувального припису. Зміст Огляду дозволяє визначити, серед іншого, такі ознаки кривдника у змісті цього документу. Передусім, факт домашнього насильства з його боку має бути підтверджений належними та допустимими доказами. Разом з цим, у низці справ суди звертали увагу на систематичний характер насильства з боку кривдника. Крім зазначеного, предметом судового розгляду має бути саме насильство з боку кривдника, а не сварки чи непорозуміння. Наостанок, заходом впливу на кривдника є видача обмежувального припису [16, с. 5, 6, 10, 14, 15, 17, 34].

Аналіз законодавчих положень, судової практики та доктрини coercive control дозволяє виявити відмінності у підходах до характеристики особи, яка вчиняє домашнє насильство. Законодавче визначення «кривдника пов'язане з фактом вчинення домашнього насильства у будь-якій формі» [14]. Натомість у судовій практиці при вирішенні питання про видачу обмежувального припису особливого значення набувають доведеність насильства, його систематичність та ризик продовження або повторного вчинення [16]. Доктрина coercive control дозволяє розглядати ці обставини у взаємозв'язку, враховуючи можливість

існування тривалої поведінки, спрямованої на обмеження автономії постраждалої особи [2]. Водночас зазначені підходи не є тотожними, оскільки мають різне призначення та не можуть підміняти один одного.

Враховуючи наведені законодавчі положення та висловлені міркування, вважаю за можливе сформулювати наступні ознаки кривдника як заінтересованої особи у справах окремого провадження цивільного судочинства про видачу і продовження обмежувального припису.

По-перше, специфічність правового статусу кривдника як заінтересованої особи полягає у вчиненні ним домашнього насильства у допроцесуальних правовідносинах. З позицій доктрини *coercive control* така поведінка не є завершеним фактом минулого: модель контролю здатна тривати і після звернення постраждалої особи до суду, тому судовій оцінці підлягає також ризик її продовження.

По-друге, кривдник повинен мати цивільну матеріальну та процесуальну правосуб'єктність як сукупність право- та дієздатності. Він користується правами учасника справи (ст. 43 ЦПК України) і зобов'язаний здійснювати їх добросовісно (ст. 44 ЦПК України), що має особливе значення, оскільки процесуальні права можуть використовуватися як засіб продовження контролю над заявником. Виняток складає положення ч. 3 ст. 350^6 ЦПК України, що закріплює заборону обмеження «права проживання (перебування) неповнолітнього кривдника у місці його постійного проживання (перебування)» [1].

По-третє, при характеристиці кривдника як суб'єкта сімейних та цивільних процесуальних правовідносин необхідно враховувати характер і тривалість його поведінки. Систематичність вчинення домашнього насильства може свідчити про наявність усталеної моделі поведінки, спрямованої на здійснення контролю над постраждалою особою. Водночас систематичність не слід визначати як універсальну обов'язкову ознаку набуття особою статусу кривдника, оскільки законодавче визначення цього поняття пов'язане з фактом «вчинення домашнього насильства у будь-якій формі» [14]. Вона характеризує «сталого» кривдника, якому присвячено це дослідження, але не є умовою набуття статусу кривдника загалом. Отже, при вирішенні питання про видачу обмежувального припису правове значення мають встановлені обставини вчинення насильства, оцінка ризиків його продовження або повторення та обґрунтованість відповідних обмежень.

По-четверте, відносно кривдника ухвалюється обмежувальний припис як акт правосуддя із встановленням тимчасового обмеження прав чи покладання на особу, що вчинила домашнє насильство, обов'язків, спрямованих на забезпечення безпеки постраждалої особи. Заходи, передбачені ст. 26 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» (заборона наближатися, розшукувати постраждалу особу, вести з нею листування чи

телефонні переговори) [14], за змістом відповідають типовим проявам примусового контролю, що дозволяє розглядати припис як засіб його переривання. Оскільки припис обмежує права особи, обрані заходи мають бути пропорційними встановленим ризикам.

По-п'яте, Глава 13 Розділу IV ЦПК України «Розгляд судом справ про видачу і продовження обмежувального припису» [14] передбачає обов'язкову участь заінтересованих осіб, включаючи кривдника, лише у справах про видачу обмежувального припису. У справах про продовження обмежувального припису (ст. 350^7 ЦПК України) обов'язкова участь заінтересованої особи не передбачена.

По-шосте, по відношенню до кривдника встановлюється профілактичний облік уповноваженим органом Національної поліції України. Це підтверджує, що законодавець пов'язує статус кривдника з подальшим спостереженням за його поведінкою, а не лише з одиничною подією.

Отже, кривдник як суб'єкт цивільних процесуальних правовідносин – це наділена цивільною процесуальною правосуб'єктністю фізична особа, стосовно якої подано заяву про видачу обмежувального припису у зв'язку з вчиненням домашнього насильства, поведінка якої оцінюється судом з урахуванням ризику її продовження і яка зобов'язана добросовісно здійснювати надані їй процесуальні права.

Водночас сам по собі статус кривдника не може бути підставою для обмеження його права на судовий захист. Він зберігає право бути вислуханим, подавати докази та оскаржувати судові рішення, а висновок про зловживання процесуальними правами має ґрунтуватися на оцінці конкретних процесуальних дій, а не на факті видачі щодо нього обмежувального припису.

Проте наведені ознаки кривдника не претендують на їх остаточність. Враховуючи динаміку розгляду вказаних справ за касаційними скаргами КЦС у складі Верховного Суду, кількість справ про видачу і продовження обмежувального припису збільшується, що викликає необхідність більш ретельного дослідження питань, пов'язаних із особливостями розгляду справ про видачу і продовження обмежувального припису. Не є у зв'язку з цим виключенням і питання належного визначення суб'єктного складу учасників таких справ, включаючи кривдника як заінтересованої особи. Якщо у 2024 р., за даними Звіту про здійснення правосуддя Касаційним цивільним судом у складі Верховного Суду за 2024 р., у вказаний період на розгляді суду касаційної інстанції перебувало 32 касаційні скарги [17, с. 10], тоді як у 2025 р. кількість таких справ становила 43 [18, с. 9]. Такі дані діяльності лише суду касаційної інстанції за правилами цивільного судочинства по розгляду касаційних скарг по справам наведеної категорії свідчать про необхідність вдосконалення теоретичних розробок особливостей правового статусу заінтересованої особи у справах

про видачу і продовження обмежувального припису як суб'єкта сімейних та цивільних процесуальних правовідносин.

В якості *висновків* вважаю за доцільне визначити, що запропоновані ознаки кривдника як суб'єкта сімейних та цивільних процесуальних правовідносин дозволятимуть оптимізувати процедуру захисту від домашнього насильства та протидії йому.

Полягатиме це у належному визначенні суб'єктного складу таких справ, зокрема кривдника в якості заінтересованої особи у справах окремого провадження відносно розгляду судами справ про видачу і продовження обмежувального припису.

На підставі проведеного дослідження вважаю за можливе зробити висновок про доцільність використання окремих положень доктрини coercive control для характеристики правового становища кривдника у сімейних та цивільних процесуальних правовідносинах. Її значення полягає насамперед у можливості врахування взаємозв'язку окремих проявів домашнього насильства, характеру поведінки особи та ризиків її продовження. Водночас застосування такого доктринального підходу не змінює передбаченого законодавством процесуального статусу заінтересованої особи, не звільняє заявника від необхідності доведення обставин, на які він посилається, та не допускає необґрунтованого обмеження процесуальних прав особи, стосовно якої подано заяву про видачу обмежувального припису.

Конфлікт інтересів. Авторка декларує, що немає конфлікту інтересів стосовно даного дослідження – фінансового, особистого, авторського чи іншого, який міг би вплинути на дослідження та його результати, представлені в цій статті.

Політика використання штучного інтелекту. Авторка декларує, що під час створення даної роботи не використовувала методи штучного інтелекту.

Література

1. Цивільний процесуальний кодекс України : Закон України від 18 березня 2004 року № 1618-IV. *Верховна Рада України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text

2. Stark E. Coercive Control: How Men Entrap Women in Personal Life. New York : Oxford University Press, 2007.

3. Томин, С.В., Лишак, О.А. Превентивна роль заходів примусового характеру у кримінальному судочинстві. *Криміналістика і судова експертиза.* Вип. 69. 2024. С. 126–137. https://doi.org/10.33994/kndise.2024.69.11

4. Ботнаренко І. А. Кримінологічна характеристика осіб, які вчиняють насильство в сім'ї. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2017. № 2 (103). С. 83–94.

5. Біленко П. С. Кримінологічна характеристика кривдника. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка*. 2019. Вип. 2 (86). С. 95–105. DOI: https://doi.org/10.33766/2524-0323.86.95-105.

6. Олійниченко А. Є. Обмежувальні заходи кримінально-правового характеру, що застосовуються до осіб, які вчинили домашнє насильство : дис. … д-ра філософії : 081 / Наук.-дослід. ін-т вивчення проблем злочинності ім. акад. В. В. Сташиса НАПрН України. Харків, 2023. 332 с.

7. Douglas H. Legal systems abuse and coercive control. *Criminology & Criminal Justice*. 2018. Vol. 18, No. 1. P. 84–99. DOI: https://doi.org/10.1177/1748895817728380.

8. Miller S. L., Smolter N. L. "Paper Abuse": When All Else Fails, Batterers Use Procedural Stalking. *Violence Against Women*. 2011. Vol. 17, No. 5. P. 637–650.

9. Gutowski E. R., Goodman L. A. Coercive Control in the Courtroom: the Legal Abuse Scale (LAS). *Journal of Family Violence*. 2023. Vol. 38, No. 3. P. 527–542. DOI: 10.1007/s10896-022-00408-3

10. Гусаров К.В., Попов О.І. Визнання факту смерті або народження на тимчасово окупованій території за правилами окремого провадження. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2020. Т. 27, № 4. С. 161–171. DOI: https://doi.org/10.37635/jnalsu.27(4).2020.161-171.

11. Пазій, С. А. Правова природа обмежувального припису. Стратегії і трансформації юридичної науки в умовах сталого розвитку суспільства. Матеріали ІІ науково-практичної конференції (м. Рівне, 6-7 грудня 2024 р.). – Одеса: Видавництво «Молодий вчений», 2024. С. 65-67.

12. Чурпіта Г. В. Новели окремого провадження. *Право України*. 2018. № 10. С. 147-159. URL: https://jnas.nbuv.gov.ua/article/UJRN-0000966070

13. Гусаров К.В., Булгаков А.О. Неповнолітні особи як сторони договору про надання юридичних послуг. *Вісник Національної академії правових наук України.* – 2023. Том 30, №1. – С. 178-189. *https://doi.org/*10.31359/1993-0909-2023-30-1-178

14. Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству». *URL*: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#n3

15. Законом України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків». *URL*: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15#Text

16. Огляд практики Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду щодо видачі обмежувального припису / упоряд.: правове управління (IV) департаменту аналітичної та правової роботи апарату Верховного Суду, Д. Д. Луспеник. Київ, 2021. 35 с. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/Ogliad_KCS_1.pdf

17. Звіт про здійснення правосуддя Касаційним цивільним судом у складі Верховного Суду за 2024 рік. *URL: https://court.gov.ua/storage/portal/supreme/rizne/6_Zvit_6_KCS_VS_2024.pdf*

18. Звіт про здійснення правосуддя Касаційним цивільним судом у складі Верховного Суду за 2025 рік. *URL:* https://court.gov.ua/storage/portal/supreme/rizne/6_Zvit_6_KCS_VS_2025.pdf

THE ABUSER AS A SUBJECT OF FAMILY AND CIVIL PROCEDURAL LEGAL RELATIONS WITHIN THE DOCTRINE OF COERCIVE CONTROL

Dudenko T.

Abstract. The article examines the characteristics of the abuser as a specific subject of family and civil procedural legal relations. It focuses on the nuances of applying the doctrine of coercive control when defining the abuser's legal status; under this doctrine, domestic violence is understood as long-term, systematic behavior aimed at depriving an individual not only of autonomy and freedom but also of personal dignity.

It is noted that Ukrainian legislation does not contain the term "coercive control," but employs the concepts of psychological and economic violence.

It has been demonstrated that legislative provisions, judicial practice, and the doctrine of coercive control differ in their approaches to characterizing the perpetrator of domestic violence.

It is noted that an "offender," as a subject of civil procedural legal relations, is understood to be a natural person possessing civil procedural legal capacity against whom an application for the issuance of a restraining order has been filed due to the commission of domestic violence; such a person’s conduct is assessed by the court with regard to the risk of its continuation, and the person is obliged to exercise their granted procedural rights in good faith.

It is noted that the proposed characteristics of the abuser as a subject of family and civil procedural legal relations will help optimize the procedure for protection against and prevention of domestic violence; this is primarily linked to the proper determination of the parties involved in such cases—specifically, recognizing the abuser as an interested party in special proceedings concerning the issuance and extension of restraining orders by the courts.

Attention is paid to the place of special proceedings involving an abuser within the structure of civil procedure. The author substantiates the view that the abuser's pattern of controlling behavior can persist even during court proceedings.

Keywords: family law; civil procedure; applicant; abuser; restraining order; special proceedings; subject of legal relations; coercive control.

Стаття надійшла до редакції / Received: 01.04.2026.
Прийнята до друку після рецензування / Revised and Accepted: 20.04.2026.
Дата публікації статті / Published: 21.04.2026.